

ŞİİR GÜNDELİKLERİ (ŞİİRE DÂHİL NOTLAR)

Ömer AKSAY

“ [...] bilmem, aklınla aran iyi midir bir kalemi bir kâğıda aşıl原因 *Adam*. yoksa gül yetiştirmeyi mi düşünüyorsun hâlâ, birinin boynunu vuruyorlar, birinin sırtında kurşun. [...]”

Aytunç Altındal’a ait bu dizeler, basım yılının 1976 olduğunu bildiğim *Dinmeyen* adlı kitabından. Bende olan, yurt dışında basıldığını zannettiğim ilk baskıda, ne basım yılı, ne basım yeri, ne de basımeviyle ilgili hiçbir bilgi yok; ancak kitabın ‘giriş’ yazısının altında “Bobigny, Eylül 1976” yazıyor.

‘Yatık’ yazılmış bir *Adam*’a “yoksa gül yetiştirmeyi mi düşünüyorsun hâlâ,” diye soruyordu Altındal, 1976’da.

//

80 kuşağından üç şairi seçip kendim için ayırıyorum: Akif Kurtuluş, Osman Konuk ve uzun süredir şiirle ilişkisi kesilmiş görünen Necati Polat. Biri de Necat Çavuş mu olacak?

//

1954’teki atılımı gerçekleştiren ‘İkinci Yeni’ diye tesmiye edilen akımın şairleri, Edip Cansever dışında -onun da bir memuriyeti olmadığı için aynı durumdadır- istifasını vermiş, görevden ayrılmış, sadece şiirle iştiğal eden insanlardır. Çoğu mülkiyeli olduğu için mülkiyete bulaşmamışlardır.

Bahçe’nin Epik Sürgünü ikinci şiir kitabım. Ola ki yeni bir basımını yaparsam, girişte şu cümle karşılamalı, mutlaka:

“No jardim que entrevejo pelas janelas caladas do meu sequestro, atiraram com todos os balouços para cima dos ramos de onde pendem; estão enrolados muito alto, e assim nem a ideia de mim fugido pode, na minha imaginação, ter balouços para esquecer a hora.”

Fernando Pessoa, Carta a Mário de Sá-Carneiro-Lisboa, 14 de Março de 1916.

(Tutsaklığımın sessiz pencerelerinden gördüğüm bahçede bütün salıncaklar dalların üzerinden aşırılmış, şimdi öylece sarkıyor; en tepeye dolanmışlar; yani, firar ettiğimi düşleyecek olsam, zamanı aşmak için güvenebileceğim salıncaklarım bile yok.)

Ola ki bir gün yeni bir basımını yaparsam, *Bahçe'nin Epik Sürgünü* ismini de değiştirmeliyim:

Bahçe Sürgünü İçin Epik Düşler.

//

“Não ter opiniões é existir. Ter todas as opiniões é ser poeta.” (Görüşleri olmayanlar sadece vardır. Bütün görüşlere sahip olan sadece şairdir.)

Livro do Desassossego (Kasâvet Kitabı), Fernando Pessoa.

//

İbn Haldun'a bakarsak; servi, palmiye, zakkum gibi meyvesiz ağaç alışkanlığı taşıyan bahçelerin çoğalması, şehrin harap olacağına delalettir. Yayımlanan birçok şiir de meyvesiz ağaç gibi, şuurun harap olmasına delalet etmiyor mu?

//

Hız. Ömer (radıyallahu anh), Kûfe valiliğine getirilen Muğire bin Şû'be'ye Kûfe şairlerinin İslamiyet devrinde yazdıkları şiirleri takdim etmesini emretmişti. Muğire, önce Ağleb el-İclî'yi çağırarak şiirlerini okumasını istemiş, İclî'den şu cevabı almıştı:

“Pek kolay bir şey istedin. Recez mi, kaside mi istersin?”

Muğire, bu kez Hız. Ömer (radıyallahu anh) döneminde Kûfe'ye yerleşmiş olan şair Lebîd'i çağırarak çalışmalarını okumasını istedi. Lebîd de Bakara suresinin bir nüshasını yazarak, Allah'ın, bunu, kendisine şiir yerine verdiğini söyledi. Muğire, durumu aynen halifeye ilettiler. Hız. Ömer (radıyallahu anh), Ağleb el-İclî'nin maaşının azaltılmasını, Lebîd'in maaşına 500 dinar (önceki maaşı 2000 dinar; bazı kaynaklarda dinar yerine dirhem denmiş) ilave edilmesini emretti. Ağleb, Hız. Ömer (radıyallahu anh)'e şikâyetle bulunarak, emre itaatın kar-

şılığının bu mu olduğunu sordu. Bunun üzerine, Ağleb'in maaşı eski seviyesine yükseltilirken Lebîd'in maaşına dokunulmadı.

Recez hakkında *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde (cilt: 34, s: 509) epeyce bilgi var, ben bir kısmını aldım:

“Çarşı ve pazarlarda günlük çalışmalar sırasındaki terennümler ve deveci ezgileri (*hûdâ* / *hîdâ*), savaş alanında yapılan atışma, sataşma ve meydan okumalar, kadınların savaşıçılara yönelik teşvik veya serzeniş şiirleri, çocuklara söylenen oyun şarkıları ve ninniler hep bu şekilde dile getirilmiştir. Bu sebeple Arap halk şiirinin başlangıcının ‘mûcez’ adı verilen vezinsiz fakat secili nesir veya recez olduğu kabul edilir. Arap şiirinin en eski örneklerinde görülen, ritim bakımından çok değişken, fakat nazmı kolay bir vezin şekli niteliği taşıyan, aslında halk şiirlerinin vezni olup özellikle Câhiliye şairlerinin çok kullandıkları recezler genelde âni ilhamların ve irticâlî ifadelerin ürünüdür; bu sebeple zamanımıza pek az örnekleri gelmiştir. Başlangıçta yüksek sanat şekli sayılmayan recez, Câhiliye devri şiir geleneğinin devam ettiği I. (VII.) yüzyılın ilk yarısında da diğerinin adı “kasîd” olan en eski iki nazım çeşidinden biri durumundaydı. Bununla birlikte I. (VII.) yüzyıldan sonra artık recez de dâhilî bir plana sahip bulunan kaside gibi uzun şiirler halinde nazmedilmeye başlandı. Bu yeni tip recez kasidelerine “urcûze”, böyle şiirler nazmeden şaire de ‘râcîz’ (reccâz) denildi. Râcîzlerin ilki Ağleb el-İclî (ö. 21/642), en tanınmışları da Accâc ile (ö. 97/715-16) 400 beyitlik urcûzesi olan oğlu Ru‘be’dir.”

//

Şiirin zindelik sağladığı şuur!

Nerede? Yedi iklim, dört yönün hangisinde?

//

‘Garip’le ilgili 2013 yapımı bir TV belgeselinde Enis Batur şöyle diyor: “Türkiye’de şiirin son derece yerinin daraldığını düşünüyorum. Türk insanı da, dünya toplumları da hercümerç içinde yaşamaya başladılar. Şiir kendiliğinden kuytulara sıkışmaya başladı.”

Toplumlar hercümerç içinde yaşamaya başladığı an, insanlar şuurunu kaybettiği an şiir kutulara çekiliyor. Genişlikten darlığa (bast hâlimden kabz hâline) dönüş, bir içe kapanma, kendini koruma, savunma diyebiliriz. Toplum şiirden uzaklaştırılıyor, şiirin toplumla olan bağlantısı kesiliyor. Sadece birkaç kişi midir, gerçekten şiire gönül veren?

Türk Dili, şiire her sayısında iki bölüm ayıran bir edebiyat dergisi. Geçen ay (Şubat 2015 sayısında) ilk bölümün son şiiri Maksut Koto imzalı *İmge Yağmurları* önce biçim/biçem/yapı sonra da imge/anlatım/içerik olarak dikkatimi çekti. Birkaç kez okudum. Bu sağlamlıkta bir şiire epeydir rastlamıyordum, şiir beni kendine çekti! Bana öyle geldi ki, *İmge Yağmurları* uzun, geniş bir şiirin sadece bir kısmını oluşturuyor, Maksut Koto bize şiirinden bir tutam sunmakta, sanki? Sadece bir yere takıldım, o da -bana göre- şiirin en önemli dizesinde/satırındaydı:

“[...]

hadi koşalım!

lirik bir Tanrı bulur

sığınırız.

[...]”

Derdimi anlatabilmem için şiirden aldığım bu kesit ve bu kesite göre bu üç dizeyi/satırı okuma, anlamlandırma ameliyesi, benim kendime göre yaptığım bir ameliyedir, elbette. Şiirin bütünlüğüne aykırı bir ameliye olabilir yaptığım, büyük ihtimalle de öyledir; ancak, bu kesitte yer alan ikinci satırdaki *Tanrı* küçük harfle başlayan *tanrı* olmalıydı bence. Kavram olarak iki imla/yazım arasında büyük bir dil ve din farkı var. Burada kullanılan isim tamlamasında tamlanan olarak “*lirik bir tanrı*”dan söz edilmektedir, yoksa bütün tamlananları kendinde toplayan “*Tanrı*”dan değil.